

Van kwaad tot erger

**Een handreiking voor eerdere en
betere bescherming van slachtoffers
van seksuele uitbuiting door ouders**

Mei 2026

Auteurs: Carla van Os en Annabel Maas

In samenwerking met overlevers Lorette, Lisa Lauren, Ingrid en Annemieke

Inhoud

Over deze handreiking	I
Het verhaal van Lorette	4
Hoofdstuk 1. Signalering	5
1.1. Mogelijke signalen	5
1.2 Knelpunten en kansen	7
Het verhaal van Lisa Lauren	13
Hoofdstuk 2. Hulpverlening	14
2.1. Knelpunten en kansen	14
Het verhaal van Ingrid	18
Hoofdstuk 3. Opsporing	19
3.1 Knelpunten en kansen	19
Conclusie	22
Nawoord	25
Annemieke: deskundig en ervaren	25

Over deze handreiking

Op Chat met Fier (2019-2023) vertellen 112 kinderen hoe zij al op jonge leeftijd seksueel worden misbruikt door volwassenen, waar hun ouders geld voor krijgen of op een andere manier van profiteren. Deze slachtoffers zijn vrijwel onzichtbaar bij instanties, krijgen daarom geen hulp en blijven jarenlang in deze situatie zitten. Het gaat om jonge kinderen in mensonterende situaties. Deze handreiking geeft deze kinderen een stem en maakt professionals bewust van dit fenomeen en biedt handvatten om deze kinderen eerder en beter te beschermen.

"Door mijn verhaal te delen, wil ik dat kinderen vandaag wél gezien worden."

Ingrid, overlever

Aanleiding

In eerder onderzoek van het Centrum Kinderhandel en Mensenhandel (CKM) naar seksuele uitbuiting van kinderen door ouders, 'Van kwaad tot erger'[1], staan chatgesprekken met 112 kinderen centraal. Voor veel van deze kinderen is Chat met Fier de eerste plek waar zij hun verhaal durven doen: zij zijn nergens anders in beeld.

Een groot deel van de kinderen bevindt zich op het moment van chatten nog in de uitbuitingssituatie (85%). Het gaat vrijwel altijd om meisjes (93%) en de slachtoffers zijn erg jong: gemiddeld 15 jaar en 20% is twaalf jaar of jonger. De uitbuiting duurt vaak lang; soms zelfs meer dan tien jaar (11,5%). In deze gezinnen spelen meestal al ernstige problemen, zoals armoede, seksueel misbruik of een ouder die uit beeld is.

In de meeste gevallen is de (stief)vader de uitbuiters (76%), soms met betrokkenheid van de moeder. Kinderen worden vaak thuis seksueel misbruikt door de klanten; soms zelfs op hun eigen slaapkamer. De volwassenen die aan ouders betalen om seksueel misbruik te maken van deze kinderen zijn vaak in eerste instantie bekenden, waarna de klantenkring zich uitbreidt naar onbekenden.

De gevolgen - psychisch, fysiek en sociaal - voor deze kinderen zijn ingrijpend en laten zien dat snelle en passende hulp noodzakelijk is. Kinderen kunnen echter niet uit de situatie ontsnappen door grote eenzaamheid, totale isolatie, afhankelijkheid, geweld, schaamte en loyaliteit jegens hun ouders. Signalering en dus ook hulp blijven vaak uit.

Over de term 'ouders'

In deze handreiking verstaan we onder ouders de opvoeders en verzorgers van een kind in de huiselijke sfeer. Dit zijn biologische ouders, partners van ouders, stiefouders, pleegouders of adoptief ouders die ten tijde van de seksuele uitbuiting de zorg en/of verantwoordelijkheid over het slachtoffer hadden. Hierbij wordt onderkend dat zowel moeders als vaders ouderschap vertonen en vaak beide een rol hebben bij het uitbuiten van hun kind.

[1] Centrum Kinderhandel en Mensenhandel. (2025). *Van kwaad tot erger: Kinderen die seksueel worden uitgebuit door hun ouders. Seksuele uitbuiting van kinderen door ouders: - CKM.*

Doel en doelgroep

De ervaringen vanuit het eerdere onderzoek en het vervolg daarop laten zien dat veel professionals zich niet of nauwelijks bewust zijn van het bestaan van deze vorm van uitbuiting. Ondanks het grote leed dat deze kinderen wordt aangedaan, blijven zij buiten beeld.

Het doel van deze handreiking is om bewustwording over het fenomeen van ouders die hun kinderen seksueel uitbuiten te vergroten en eerste inzichten te delen uit gesprekken en expertsessies met overlevers en professionals. Daarmee vormt de handreiking een eerste stap in het zichtbaar maken van dit probleem en in de ontwikkeling van een meer concrete aanpak voor eerdere signalering en betere bescherming van de slachtoffers.

Het document richt zich op alle professionals en instanties die met kinderen werken en een rol kunnen spelen in signalering, bescherming en opsporing. Hierbij gaat het onder andere om professionals in het basis- en voortgezet onderwijs, vertrouwenspersonen, Veilig Thuis, de GGD en jeugdhulpverleners. Ook professionals in de opsporing – zoals de politie, de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) en het Openbaar Ministerie (OM) – hebben een belangrijke rol.

"Van een stilzwijgend angstig meisje wat heel bang was te praten ben ik nu een volwassen vrouw die het grote stilzwijgen wil doorbreken. Ik wil de mensen laten weten dat wat mij is overkomen nu nog steeds hele onschuldige jonge kinderen overkomt."

Lisa Lauren, overlever

Totstandkoming

Na de publicatie van het onderzoeksrapport over seksuele uitbuiting van kinderen door ouders kwam het CKM in contact met verschillende overlevers: personen die dit als kind zelf hebben meegemaakt. Zij zijn nauw betrokken geweest bij dit traject en hun ervaringen en inzichten zijn onmisbaar en vormen een essentieel onderdeel van deze handreiking.

Samen met hen zijn drie expertsessies voorbereid, gericht op:

1. Signalering
2. Bescherming en hulpverlening
3. Opsporing

Per sessie namen ongeveer tien professionals deel, vanuit onder andere Veilig Thuis, de RvdK, de politie, het OM, CoMensha, hulpverlening, de GGD en vertrouwenspersonen. In de sessies werd het onderzoek besproken en samen verkend hoe slachtoffers eerder gesignaleerd, beter beschermd en effectiever geholpen kunnen worden. Ook werd gekeken hoe de opsporing en vervolging versterkt kunnen worden.

Daarnaast is er een aparte sessie georganiseerd met ervaringsdeskundigen van ExpEx die seksueel misbruik door een ouder of seksuele uitbuiting – binnen of buiten de familie – hebben meegemaakt. Ook vond er een overleg plaats met professionals uit de jeugdhulp over signalering en bescherming van deze kinderen. Bovendien zijn de inzichten vanuit enkele gesprekken met Stichting Spotlight gebruikt.

Tijdens het opstellen van de handreiking is een online bijeenkomst georganiseerd met circa vijftig deelnemers, waaronder diverse professionals en overlevers. In deze bijeenkomst zijn de bevindingen besproken en is aanvullende informatie verzameld om de handreiking aan te scherpen.

Deze handreiking is daarmee gebaseerd op:

- Tien individuele gesprekken met overlevers;
- Acht groepsgesprekken met overlevers;
- Drie expertsessies met professionals;
- Eén sessie met jonge ervaringsdeskundigen van Expex;
- Eén gesprek in een ketenoverleg met jeugdhulp;
- Drie gesprekken met Stichting Spotlight;
- Een online follow up bijeenkomst met professionals.

Het verhaal van Lorette

Ik wil dat je begrijpt hoe afhankelijk wij als kind waren van jullie en alle anderen in de samenleving. Maar wij hebben elkaar nooit bereikt, ofwel jullie hebben mij nooit gevonden. Maatschappelijke blindheid liet mij over het hoofd zien. Ze moeten met me aan de hand hebben gelopen. Naar de supermarkt, naar de huisarts, naar de peuterspeelzaal. En mensen hebben naar ze gegroet, geknikt, een praatje gemaakt. Het gewone, dat was hun masker.

Het zijn van een adoptie-pleegkind werkte niet mee aan het vroeg signaleren. Daar waar kinderen in isolatie en kwetsbaarheid zijn zullen zij gemakkelijker ten prooi vallen. Let alsjeblieft op ieder gezin, maar zeker ook op pleegzorg.

Het is diep beangstigend voor mij geweest dat mijn adoptie-pleegouders, mijn opvoeders, met fatsoenlijk burgerschap zoveel geloofwaardigheid over zich konden afdwingen dat een hele samenleving en een hele wereld vol instanties en professionals hen niet konden traceren. Het bevestigde hun macht, hun reikwijdte, hun onaantastbaarheid.

Lees het hele verhaal van Lorette [hier](#).

Ze konden de hele wereld aan mijn betrouwbaarheid en gezondheid laten twifelen, want je bent immers een kind met veel fantasie, een adoptie-pleegdochter met mogelijk hechtingstrauma en de jeugdige die ontspoorde wat vooral verdrietig voor de ouders zelf moest zijn. Als ik wegliep werd ik steevast teruggebracht en als ik problemen maakte was ik ongetwijfeld de probleemmaker.

Het kunnen alle grote mensen zijn met alle kleine kinderen, ook in jouw kring. En het maakt mij bang hoe burgers hardnekkig blijven geloven in 'het kan niet waar zijn', terwijl de misdaad naast ze plaatsvindt.

In mijn beleving is het er altijd gewoon geweest. Maar er lette niemand op mij. Het leidde tijdens de basisschool ook niet tot vreemd gedrag. Ik was al onder controle en volgbaar. Geconditioneerd als ik was. Mijn liefde voor hen was een mengeling van afhankelijkheid, onvoorwaardelijke liefde, loyaliteit, verlangen, verlating en doodsangst.

De blindheid van een samenleving heeft me zo ziek gemaakt.

Hoofdstuk I

Signalering

Lorette beschrijft in haar verhaal hoe het overkomen als ‘normaal’ gezin het masker was voor haar adoptie-ouders om de uitbuiting te verbergen. Het was zo geloofwaardig dat geen enkele instantie de uitbuiting zag. Daarnaast werd Lorette niet geloofd en werd haar gedrag niet gezien als signaal van een groter probleem. En Lorette is niet de enige. Veel kinderen die dit meemaken worden niet, of te laat, gesignaleerd en verkeren vele jaren in de uitbuitingssituatie. Inzicht in knelpunten en kansen omtrent signalering is essentieel om deze slachtoffers te beschermen.

I.1. Mogelijke signalen

Onderstaand staat beschreven wat professionals en overlevers zeggen over mogelijke signalen. Hierbij is het belangrijk dat het gaat om een indicatie van signalen. Dit kunnen ook andere signalen zijn, en ook zijn er vaak geen signalen, omdat veel kinderen en ouders in deze situatie juist zo normaal mogelijk willen overkomen. Let dus op ieder kind.

"Het leide tijdens mijn lagere school dan ook niet tot vreemde veranderingen in gedrag. Ik was al onder controle, volgzaam en ik combineerde de twee levens vakkundig, net als zij. Geconditioneerd als ik was."

Lorette, overlever

Thuisituatie/ouders

- Het kind wordt verwaarloosd (bijvoorbeeld onvoldoende voeding, kleding of hygiëne) of juist goed verzorgd, om niet op te vallen.
- Problemen in de thuisituatie, zoals geweld, seksueel misbruik of verslaving bij de ouder. Deze problemen zijn niet altijd al in beeld.
- Er lijkt weinig tot geen affectie of betrokkenheid van de ouder richting het kind. Het kind krijgt weinig zorg, aandacht, of emotionele ondersteuning en wordt behandeld als object.
- Ouders beschikken over dure spullen of lijken over veel geld te beschikken, terwijl er sprake is van financiële problemen, zoals het leven van een uitkering.
 - Financieel gewin is niet altijd het motief; dit komt ook voor in welvarende gezinnen.
- Het kind moet thuis disproportioneel veel huishoudelijke taken verrichten, zoals schoonmaken en koken.
- Het kind laat disproportionele loyaliteit richting de ouder zien.
- Dierenmishandeling in het gezin.

Fysiek

- Verwondingen, zoals blauwe plekken (kan afgeschermd zijn).
- Vermoeidheid, in slaap vallen. De verklaring hiervoor vanuit het kind of de ouder kan onjuist zijn.
- Seksueel overdraagbare aandoening (soa), zwangerschap of abortus, of signalen hiervan, zoals een blaasontsteking.
- Flauwvallen.
- Onder- of overgewicht.
- Verdovende middelen in het bloed.
- Onthouden van medische zorg, niet naar een (tand)arts mogen, geen psychische hulp of jeugdhulp inschakelen bij gedragsproblematiek.
- Geen of een abnormaal hoge pijngrens.

Psychisch of emotioneel

- Dissociatieve klachten. Het kind lijkt bijvoorbeeld afwezig of dromerig.
- Het kind lijkt emotioneel ongevoelig of heeft moeite gevoelens te uiten; of emoties worden alleen zichtbaar in gedrag (bijvoorbeeld woede-uitbarstingen, huilbuien).
- Zelfbeschadiging.
- Suïcidale uitspraken.
- Psychische klachten (zoals angst, somberheid of eenzaamheid).
- Drugs- of alcoholgebruik/verslaving.
- Herhaling van de uitbuitingssituatie op jeugdige/jongvolwassen leeftijd (soms zelf gekozen).

Gedrag/school

Bij signalering worden scholen als essentieel beschreven. Kinderen die seksuele uitbuiting door ouders meemaken zien school vaak als enige veilige haven. School is dé plek die door veel overlevers en professionals genoemd wordt als essentiële eerste plek om signalen op te merken.

- Er bestaan onderbrekingen tijdens het gewone dagelijkse leven. Een kind moet bijvoorbeeld tijdens het buitenspelen even naar binnen of is voor een langere periode afwezig.
- Veel schoolverzuim (spijbelen, ziekmelden).
- Stil en teruggetrokken op school; of juist heel druk.
- (Plotselinge) gedragsverandering (bijvoorbeeld van druk naar stil of andersom).
- Uit het niets in huilen uitbarsten, het kind huilt bijvoorbeeld als hij/zij aandacht krijgt (bijvoorbeeld als het kind de beurt krijgt in de klas).
- Het kind schrikt van aanraking.
- Geen aansluiting bij klasgenootjes of het kind is juist veel met vrienden; zij zijn een escape.
- Afwezig als schoolarts komt, of adviezen/zorgen van schoolarts worden niet opgevolgd.
- Soms ook juist geen signalen; zo normaal mogelijk willen overkomen.

In alle lagen van de samenleving

In dit onderzoek is duidelijk geworden dat seksuele uitbuiting van kinderen door ouders voorkomt in alle lagen van de samenleving, ongeacht sociaal-economische status, culturele of religieuze achtergrond, opleidingsniveau, beroepsstatus of maatschappelijke positie. Dit geldt zowel voor de ouders die hun kind uitbuiten als voor volwassenen die misbruik maken van deze kinderen. Ook binnen bepaalde groepen, bijvoorbeeld vanuit een bepaalde extreme overtuiging, komt seksuele uitbuiting van kinderen voor, en binnen deze gemeenschappen wordt dit vaak genormaliseerd.

I.2. Knelpunten en kansen

Bewustwording en weerstand

Knelpunten

- Innerlijke weerstand: er bestaat een verschil tussen het rationeel weten en zien enerzijds, en het daadwerkelijk willen weten, zien en voelen anderzijds. Dit vormt een belemmering bij het herkennen en signaleren van seksuele uitbuiting in het algemeen, en in versterkte mate wanneer het gaat om de uitbuiting van een kind, en dan al helemaal wanneer die uitbuiting plaatsvindt door een ouder. De ernst en onvoorstelbaarheid van dergelijke situaties roepen een natuurlijke innerlijke weerstand op. Deze vorm van psychische zelfbescherming krijgt onbewust voorrang boven de bescherming van het kind.
- Professionals zijn zich onvoldoende bewust dat dit voorkomt, ook in Nederland, ook in hun eigen omgeving en binnen alle lagen van de samenleving.
- Onbekendheid met het fenomeen van seksuele uitbuiting kan ervoor zorgen dat hulpverleners niet de vervolgvragen stellen die nodig zijn om deze kinderen te signaleren.

Extra kwetsbaar

Kinderen die seksueel worden uitgebuit door hun ouders zijn bijzonder kwetsbaar. De mensen die hen als kind zouden moeten beschermen, zijn degenen die verantwoordelijk zijn voor de seksuele uitbuiting en de gevolgen hiervan. Kinderen in de jeugdbescherming, residentiële instellingen, pleegzorg of andere vormen van zorg die dit meemaken, zijn nog eens extra kwetsbaar. De gevolgen zijn enorm ingrijpend en dragen zij de rest van hun leven met zich mee.

Kansen

- Wees je bewust van je innerlijke weerstand als vorm van psychische zelfbescherming bij het zien en signaleren van deze situaties. Sta hierbij stil, pas je wereldbeeld aan, en reflecteer op hoe dit het zien en herkennen van deze situaties kan beïnvloeden.
 - De verhalen van overlevers spelen hierbij een cruciale rol: zij helpen om deze vorm van weerstand te doorbreken en maken het moeilijker om weg te kijken.
- Vergroot de bewustwording dat seksuele uitbuiting van kinderen door ouders voorkomt, in alle lagen van de samenleving en iedereen – zowel vaders als moeders – kunnen pleger zijn.
- Ontwikkel een campagne gericht op gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokkenen in de samenleving. Ouders zijn vaak alert op plekken waar ze het verwachten (denk aan de huisarts). Bewustwording is daarom ook juist essentieel op plekken waar iedereen komt.

“Dat stapelt zich op. Trauma op trauma. Als kind leer je dat niemand betrouwbaar is. Dat degene die je zou moeten beschermen, weggijken. Dat blijft je hele leven doorwerken.”

Ingrid, overlever

Kennis

Knelpunten

- Binnen sommige organisaties is weinig aandacht voor mensenhandel of ontbreekt de juiste specialistische kennis.
- Binnen bestaande trainingen over mensenhandel komt uitbuiting door ouders minimaal voor.
- Professionals bij de 'voordeur' – zoals scholen en gezinsbehandelaars – beschikken vaak niet over de specialistische kennis om de signalen van deze groep te herkennen, terwijl zij juist als eersten met hen in contact komen en kunnen signaleren. De experts die wel over deze expertise beschikken, komen te laat in beeld voor deze groep kinderen.

Kansen

- Ontwikkel trainingen over het fenomeen seksuele uitbuiting van kinderen door ouders of neem dit op in bestaande trainingen over mensenhandel.
- Vergroot expertise bij de 'voordeur': juist zij kunnen deze kinderen vroegtijdig signaleren en beschermen.

"Het is zo essentieel om kinderen, hoe oud ook, serieus te nemen. Kinderen hebben vaak niet de exacte verwoording maar weten wel wat er gebeurd is. Luister naar kinderen en spreek ze eventueel alleen. Kijk naar het kind, zie het kind en luister ook naar je onderbuikgevoel. Maar negeer het kind nooit."

Lisa Lauren, overlever

De positie van kinderen en ouders

Knelpunten

- Kinderen worden binnen de samenleving onvoldoende serieus genomen. Zij worden vaak pas zichtbaar wanneer ze in de problemen komen of voor problemen zorgen. Er wordt niet voldoende naar kinderen geluisterd, waardoor hun perspectief en signalen onvoldoende worden gehoord.
- Ouders presenteren zichzelf als slachtoffer of leggen de oorzaak van het disfunctioneren bij het kind neer.
- Er bestaat een sterke aanname dat ouders altijd het beste voorhebben met hun kind. Deze veronderstelling kan ertoe leiden dat signalen van uitbuiting door ouders worden gemist of gebagatelliseerd.

Kansen

- Luister actief naar kinderen en neem hun gevoelens en signalen serieus.
- Wees je ervan bewust dat ouders niet altijd het beste met hun kind voorhebben. Wees alert op signalen en geloof niet automatisch de ouders. Blijf beide partijen steunen om dichterbij de waarheid te komen.

Signaleren

Sommige professionals geven in de expertsessies aan wel eens zaken te zijn tegengekomen waarin een kind seksueel werd uitgebuit door één of beide ouders, of hiervan vermoedens te hebben gehad. Tegelijkertijd geven zij unaniem aan dat signalering van deze situaties heel moeilijk is. De meeste slachtoffers komen niet in beeld, de uitbuiting wordt niet herkend, of slachtoffers komen pas in de volwassenheid in beeld – als het al te laat is.

Knelpunten

- Professionals gaan ervan uit dat ieder kind dat misbruikt wordt signalen afgeeft; dat is vaak niet het geval.
- Signalen zijn wisselend of tegenstrijdig, waardoor het verhaal als onbetrouwbaar wordt gezien of de uitbuitingssituatie niet wordt herkend.
- Signalen van seksuele uitbuiting kunnen ook op veel andere problematiek wijzen, waardoor uitbuiting niet wordt herkend.
- Bij jonge kinderen wordt vaak met de ouders gesproken, waardoor signalen van uitbuiting door ouders gemist kunnen worden.
- Er wordt niet voldoende verder gekeken bij signalen van seksueel misbruik; seksueel misbruik gaat vaak vooraf aan de uitbuiting.
- Een VOG of andere screening (bijvoorbeeld voor een bepaalde functie) wordt soms onterecht gezien als garantie dat er geen aanleiding is om misbruik te vermoeden.

Kansen

- Let op ieder kind en realiseer je dat veel kinderen proberen zo normaal mogelijk over te komen, waardoor signalen er niet of nauwelijks zijn.
- Luister naar onderbuikgevoelens en neem deze serieus; wacht niet op hard bewijs. Rapporteer ook zachte signalen, een training in het rapporteren hiervan kan hierbij helpend zijn.
- Praat waar mogelijk ook altijd alleen met het kind.
- Kijk verder bij seksueel misbruik. Mogelijk is er ook sprake van uitbuiting.
- Minstens eens per jaar een mentale gezondheidscheck bij alle scholieren, om eventuele problemen eerder te signaleren.

Vragen stellen/gesprek met het kind

Knelpunten

- Professionals vragen niet door, durven geen vragen te stellen of weten niet welke vragen zij moeten stellen.
- Het gedrag staat op de voorgrond; dieperliggende oorzaken worden niet besproken.
- Het kind wordt niet geloofd, mede door innerlijke weerstand en afweermechanismen van professionals en de samenleving.
- Gesprekken met kinderen vinden vaak plaats in het bijzijn van ouders waardoor kinderen niet over de situatie durven te vertellen.

Kansen

- Stel altijd vragen bij vermoedens en blijf doorvragen, ook na ontkenning. Waarborg regelmatig contact en blijf het proberen. Een kind vertelt niet in de eerste gesprekken over de situatie. Dit kan jaren duren.
- Vraag door naar oorzaken van gedrag – bijvoorbeeld op scholen - in plaats van alleen het gedrag te corrigeren.
- Praat altijd met het kind zonder ouders erbij. Heroverweeg op scholen bijvoorbeeld of er bij verzuimgesprekken altijd ouders aanwezig moeten zijn: praat ook alleen met het kind.
- Als je het kind uit het vizier verliest, vraag je dan af of het ergens vast of opgesloten kan zitten.

Opvolgen van signalen

Knelpunten

- Signalen van verwaarlozing worden vaak niet opgevolgd, omdat signalen van acute fysieke onveiligheid meer prioriteit krijgen en eerder worden gezien, en hulpverleners soms harde signalen missen om te durven ingrijpen.
- Handelingsverlegenheid: professionals zijn terughoudend om signalen te melden, mede door privacyregels en angst.
- Professionals weten vaak niet goed wat ze kunnen en moeten doen bij signalen. De Meldcode Kindermishandeling wordt nog onvoldoende gebruikt.[1]
- De maatschappij – denk aan scholen, hulpverleners, zorg - is terughoudend in het melden van vermoedens of signalen bij Veilig Thuis, en zetten liever in op contact met ouders.
- Ouders kunnen inzage vragen in het dossier bij Veilig Thuis, en Veilig Thuis mag geen schaduw dossier of aparte aantekeningen bijhouden. Dit maakt het lastig om zachte signalen die wijzen op mogelijke uitbuiting door ouders te rapporteren.
- Er is een gebrek aan gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Kansen

- Interpreteer (emotionele) verwaarlozing altijd als belangrijk signaal, ook als er geen acute fysieke onveiligheid lijkt te zijn.
- Vergroot kennis van signalen en wat je kunt en moet doen bij professionals. Het is belangrijk om altijd iets met signalen van seksuele uitbuiting te doen. Ook met onderbuikgevoelens of zachte signalen. Melden bij Veilig Thuis mag altijd. Er bestaat een meldrecht bij een ernstig vermoeden van kindermishandeling of verwaarlozing. Soms is er zelfs een meldplicht, bijvoorbeeld als een ernstige acute onveilige situatie voor het kind dreigt die niet op een andere manier is te stoppen. Dit zijn voorbeelden van situaties waarin het beroepsgeheim doorbroken mag of zelfs moet worden.[2]
 - Scholen en kinderopvang, maar ook alle andere plekken waar kinderen komen, zijn cruciale plekken om signalen op te merken en kunnen niet terughoudend zijn om te melden bij Veilig Thuis, ook al gaat het om ‘slechts’ een onderbuikgevoel of zachte signalen.
- Koppel signalen van verschillende instanties aan elkaar om een completer beeld te krijgen.

[2] Zie ook het kader op p. 11: ‘Meldproces’.

[3] Zie ook het kader op p. 11: ‘Meldproces’.

Meldproces

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

De overheid heeft een meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling opgesteld, waarin vijf stappen staan beschreven die gevolgd moeten worden bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling. [5] Allereerst is het belangrijk om signalen in kaart te brengen en zorgvuldig bij te houden. Vervolgens kan er overleg plaatsvinden met een collega of met Veilig Thuis. Daarna worden in beginsel de zorgen besproken met de ouders én het kind, waarna een inschatting wordt gemaakt van de aard en de ernst van de situatie. Bij vermoedens van uitbuiting door ouders kan in deze fase een andere afweging worden gemaakt. Op basis hiervan kan worden besloten of een melding nodig is. Tijdens dit proces kan altijd advies worden gevraagd bij Veilig Thuis, ook wanneer het gaat om zachte signalen of onderbuikgevoelens. Melden is verplicht als er sprake is van acute of structurele onveiligheid van het kind.

Belang van het kind gaat altijd voor

Bij signalen van seksuele uitbuiting van kinderen gaat het belang van het kind altijd voor. Dit belang weegt zwaarder dan privacyregels of toestemming van de ouder of voogd. Op grond van artikel 5.2.6. Wet Maatschappelijke Ondersteuning mogen professionals informatie delen met Veilig Thuis zonder toestemming van de ouder of het kind, ook als dit betekent dat het beroepsgeheim of privacyregels (AVG) wordt doorbroken. Dit mag als het noodzakelijk is om (vermoedens van) kindermishandeling te stoppen of verder te onderzoeken. Het belang van het kind moet voorop staan bij alle maatregelen die kinderen aangaan en kinderen moeten beschermd worden tegen alle vormen van geweld, mishandeling en verwaarlozing.

[4] Veilig Thuis. Stappenplan meldcode. [Stappenplan - 020 Veilig Thuis](#).

[5] Wet Maatschappelijke Ondersteuning. [wetten.nl - Regeling - Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 - BWBR0035362](#).

Groot geheim

Knelpunten

- Het kind denkt dat iedereen betrokken is: de hele wereld is een potentiële dader of klant.
- Het kind ervaart veel angst voor alle instanties waar volwassenen aanwezig zijn, zoals jeugdzorg en politie.
- Het kind wil niet opvallen/zo normaal mogelijk overkomen.
- Het kind staat onder grote druk en/of dreiging van de ouder.
- Het kind ervaart een groot verantwoordelijkheidsgevoel en loyaliteit richting de ouder, vaak niet wederkerig en op afhankelijkheid gebaseerd. Het fungeert vaak als overlevingsmechanisme. Door deze liefde en loyaliteit naar de ouder wordt de situatie niet gezien of onderschat.
- Het kind heeft een grote angst voor uithuisplaatsing, om verstoten te worden, of dat het gezin uit elkaar zal vallen.
- Het kind ervaart veel schaamte, legt de verantwoordelijkheid bij zichzelf neer of wil ouders niet verraden.
- Het kind denkt dat het normaal is, de uitbuiting valt binnen het eigen referentiekader.
- Het kind is getraind in het geven van gewenste antwoorden.
- Het kind voelt zich schuldig en/of krijgt een schuldgevoel aangepraat van de ouder(s).

Kansen

- Voor het kind is de situatie normaal. Geef op scholen seksuele voorlichting met aandacht voor wat wel en niet normaal is, voor gezonde relaties én bespreek ook thema's als uitbuiting.
- Wees je bewust van de enorme drempels voor kinderen die in deze situatie verkeren. Houd hier rekening mee en besef je dat een slachtoffer niet snel zal delen wat er speelt. De verantwoordelijkheid ligt bij de samenleving om deze kinderen te herkennen en te beschermen.

Het verhaal van Lisa Lauren

Ik ben opgegroeid in een gezin dat er voor de buitenwereld ideaal uitzag. We woonden in een groot huis en mijn beide ouders werkten. Maar ons gezin was allesbehalve ideaal. Mijn vader was een hele dominante man en mijn moeder was thuis heel onderdanig aan mijn vader. Mijn beide ouders waren alcoholist. Al heel jong leerden we dat wat er thuis gebeurde niet doorverteld mocht worden. Doe je dat wel, dan volgt daar een straf op.

Iedere zondag werden we gesommeerd om met de hele familie van mijn vader naar de kerk te gaan. Hierna moest ik met opa mee naar de kelder om de lunch te pakken. In de kelder werd ik seksueel misbruikt. Niemand durfde tegen mijn opa in te gaan. De pastoor van de kerk deed vanaf mijn vijfde mee aan het misbruik. Iedere zondag kreeg ik te horen hoe slecht ik was en dat ik niks betekende.

Op mijn achtste verjaardag mocht ik als verjaardagscadeautje met opa en de pastoor mee. We gingen naar een groot herenhuis. Ik werd door opa verkocht aan verschillende mannen. Vanaf dag 1 werd me duidelijk gemaakt dat meisjes zwijgen en stilletjes alles ondergaan.

Lees het hele verhaal van Lisa Lauren [hier](#).

Dit alles heeft gemaakt wie ik ben. Mijn angst voor mensen is groot. Maar ook de angst om te praten en de consequentie hiervan. Iemand volledig vertrouwen is lastig. Ik ga er nog steeds vanuit dat mensen meer van me willen dan wat ze zeggen. Op mijn twintigste kreeg ik de diagnose PTSS en werd me geleerd mijn verleden te blokkeren. Zodra een nare herinnering opdong, blokkeerde ik die meteen.

Het is belangrijk dat kinderen en volwassenen die dit hebben meegemaakt gehoord en gezien worden. **Dat hun verhaal, hoe ongeloofwaardig het ook klinkt, geloofd wordt.** Dat ieder minuscule signaal – een iets te lange stilte, een opgetrokken wenkbrauw, wegstijven – ervoor kan zorgen dat er gestopt wordt met praten. Wees alert dat mensen niet altijd de woorden kunnen vinden om te vertellen wat hen is overkomen.

Hoofdstuk 2

Hulpverlening

In dit hoofdstuk worden knelpunten en kansen rondom hulpverlening besproken. Het verhaal van Lisa Lauren laat zien dat de gevolgen van het meemaken van seksuele uitbuiting binnen de familie ingrijpend en levenslang zijn. Het is essentieel dat de juiste hulp geboden wordt aan kinderen en volwassenen die dit hebben meegemaakt. Maar helaas is dit niet vanzelfsprekend. Lisa Lauren werd niet geloofd en voelde niet de ruimte om te praten over wat haar is overkomen.

2.1. Knelpunten en kansen

Passende hulpverlening

Knelpunten

- Het reguliere zorgveld lijkt nauwelijks geschikt voor deze slachtoffers. Er zijn veelal kortdurende behandelingen en er is geen zorg op maat.
- Kinderen met externaliserende gedragsproblemen worden als ‘te complex’ of lastig gezien en kunnen nergens terecht. Kinderen met internaliserende gedragsproblemen worden niet of te weinig opgemerkt.
- De effecten van deze trauma’s (vooral vanaf hele jonge leeftijd) op hersenontwikkeling worden te weinig meegenomen in behandeling.
- Seksuele uitbuiting door ouders tast het basisvertrouwen in mensen fundamenteel aan. In de hulpverlening wordt vaak vereist dat slachtoffers klaar zijn voor therapie, terwijl wantrouwen, terugtrekking of tegenwerken normale reacties zijn.
- Gedrag staat voorop, in plaats van dieperliggende oorzaken. Hierdoor vindt er geen passende hulp plaats.

Nergens was ik veilig. Voor mijn gevoel voor niemand. En in plaats van veiligheid kreeg ik er nog een reeks andere trauma's bovenop.

Ingrid, overlever

Kansen

Zorg op maat

- Zorg voor ruimte om af te wijken van een behandelplan, sta ervoor open om dit aan te passen als iets niet werkt.
- Neem alle tijd die nodig is; stop behandeling pas wanneer dit verantwoord is en goed voelt voor het slachtoffer. De stem van het slachtoffer moet hierin leidend zijn.
- Geef ruimte voor wantrouwen en tegenwerking en neem ruim de tijd om een vertrouwensband op te bouwen. Therapeutische verantwoordelijkheid en incasseringsvermogen zijn hierbij essentieel.

Continuïteit

- Waarborg continuïteit: zorg voor dezelfde hulpverlener, langdurige betrokkenheid en reguliere checks. Het kost veel tijd om vertrouwen op te bouwen, en wisselingen in behandelaren betekenen dat dit proces telkens opnieuw begint. Continuïteit is ook essentieel om herhaald slachtofferschap te voorkomen.

Passende bejegening

- Wees je bewust van hoe je een slachtoffer bejegt en sluit hierin aan bij het slachtoffer.
- Wees nooit veroordelend.
- Hulpverleners spelen een belangrijke rol in het herkennen en erkennen van slachtofferschap. Wees je bewust van hoe je iemand benadert: sommige mensen ervaren 'slachtoffer' als negatief, terwijl het voor anderen juist erkenning biedt. Waar passend kan de term 'overlever' gebruikt worden.
- Sluit aan bij de normen en waarden van het slachtoffer.
- Slachtoffers die vanaf zeer jonge leeftijd seksueel zijn uitgebuit door hun ouders, hebben een andere hersenontwikkeling vanwege ernstige en complexe trauma's. Pas de behandeling hierop aan zodat deze beter aansluit bij het slachtoffer. Leg ook uit hoe de hersenen zich op een andere manier ontwikkelen en hoe je hiermee om kunt gaan, dit kan voor het slachtoffer heel helpend zijn.

Eigen regie

- Laat het slachtoffer zoveel mogelijk zelf de regie voeren. Slachtoffers die dit meemaken zijn hun regie al heel lang kwijt. Deze moeten zij terugkrijgen. De stem van het slachtoffer staat centraal. Dit begint al bij de eerste contacten (zoals de huisarts).
- Zorg dat de cliënt keuzevrijheid en inspraak heeft in welke hulp wordt ingezet, bij welke hulpverlener of organisatie, en het tempo en de manier van behandeling.
- Laat het tempo van het slachtoffer leidend zijn. Dring niet aan. Respecteer de grenzen van het slachtoffer en zorg dat er de ruimte is om in kleine stappen dingen te delen.
- Voorkom dat het slachtoffer steeds opnieuw het hele verhaal moet vertellen. Het verhaal kan bijvoorbeeld in een document, filmpje of creatieve vorm worden vastgelegd, die herhaald kan worden gedeeld met hulpverleners.

“Wees alert dat mensen niet altijd de woorden kunnen vinden om te vertellen wat hen is overkomen. Hoe hoger de spanning hoe moeilijker het praten wordt.”

Lisa Lauren, overlever

Relatie en communicatie

- Geef de ruimte om te wisselen van behandelaar. Zorg er bijvoorbeeld voor dat er na een aantal sessies en gesprek plaatsvindt met een onafhankelijk persoon om te evalueren of de cliënt aansluiting voelt bij de behandelaar. Het is niet makkelijk om dit bij de behandelaar zelf aan te geven.
- Bespreek vooraf verwachtingen en wat je als hulpverlener kunt bieden, kijk samen of dit aansluit en geef altijd de mogelijkheid voor een second opinion. Laat bij voorkeur de cliënt zelf zijn/haar behandelaar kiezen.
- Creëer een gelijkwaardige relatie waarin ruimte is voor wederkerige feedback.

- Wees eerlijk naar elkaar als iets in de interactie niet goed loopt. Durf ook als hulpverlener kritisch naar jezelf te kijken. Erken als hulpverlener wanneer je fouten maakt en herken je eigen afweermechanismen. De verantwoordelijkheid voor de behandelrelatie ligt bij de behandelaar. Als het contact of proces vastloopt, is dat een probleem voor de behandelaar om op te lossen, niet voor de cliënt.
- Wees je bewust van je eigen beperkingen (of die van de organisatie), angsten en vooroordelen. Maak dit bespreekbaar met je cliënt en wees hier transparant over gedurende het gehele proces.
 - Wees transparant in wat je doet. Doe wat je zegt en zeg wat je doet.
- Houd het loyaliteitsconflict altijd in gedachten. Slachtoffers ervaren vaak ook liefde voor hun ouder, ondanks wat er gebeurd is.

Erkenning en geloof

Knelpunten

- Slachtoffers worden niet altijd geloofd; dit zorgt voor hertraumatisering met ingrijpende gevolgen, zoals een verergering van traumaklachten en een verhoogd risico op suïcide.
- Veel slachtoffers hebben gaten in hun geheugen met betrekking tot de gebeurtenissen. Terugkerende herinneringen worden ter discussie gesteld.

Kansen

- Neem het slachtoffer serieus en ga uit van de waarheid van het slachtoffer. Geef het gevoel dat het slachtoffer centraal staat, belangrijk is en gehoord wordt. Bied erkenning, begrip, bevestiging en neem schaamte en schuld weg. Bouw daar je behandeling rondom op. Een groot empathisch vermogen is essentieel, juist omdat deze ervaringen voor hulpverleners vaak moeilijk voorstelbaar zijn.

“Belangrijk is dat kinderen en volwassenen die dit meegemaakt hebben gehoord en gezien worden. Dat hun verhaal hoe ongeloofwaardig misschien klinkt geloofd worden. Dat ze hun verhaal mogen vertellen zonder dat ze daarop worden afgerekend.”

Lisa Lauren, overlever

Hoe reageer je op een onthulling?

Als een slachtoffer de stap durft te zetten om (deels) te vertellen over de situatie waarin zij verkeren, is het cruciaal dat hier op een goede manier op wordt gereageerd. Een reactie die verkeerd valt bij het slachtoffer kan grote impact hebben en ervoor zorgen dat een slachtoffer dichtklapt. Een slachtoffer zal alleen meer vertellen als hij of zij zich veilig voelt.

Het is belangrijk om kalm te blijven en neutraal te reageren. Geef geen oordeel maar laat merken dat je luistert en vraag door (zonder aan te dringen). Vraag ook naar wat het slachtoffer zelf wil dat er gebeurt. Maar niet alleen wat je zegt is belangrijk, ook lichaamstaal is een groot deel van communicatie. Een bepaalde houding, geur, of manier van knippen kan al averechts werken. Dit komt heel nauw. Wees je daarom bewust van je eigen lichaamstaal en de lichaamstaal van het slachtoffer. Door aandachtig te luisteren en veiligheid te bieden, geef je het slachtoffer de ruimte om zijn of haar verhaal te delen.

Deskundigheid en ervaring

Knelpunten

- Voor sommige (minder ervaren) professionals kunnen deze situaties te heftig zijn, dit kan door de inherente afweer ook leiden tot ‘blindheid’ voor de problematiek en negatieve invloed op de behandeling.

Kansen

- Zorg voor een hulpverlener met gespecialiseerde kennis en ruime werkervaring en werk met ervaringsdeskundigen.
- Erken wanneer een casus te ver van je afstaat of wanneer de hulp niet werkt voor de cliënt en zet een stap opzij indien nodig. Durf toe te geven als je iets niet weet en wees hier transparant over richting het slachtoffer. Laat bij alle keuzes het veiligheidsgevoel van de cliënt centraal staan, niet wat je zelf kan of wil dragen.

Organisatie van de hulpverlening

Knelpunten

- Hulpverlening is versnipperd en integrale samenwerking ontbreekt; slachtoffers moeten voor elk deelprobleem bij een andere instantie zijn. Er ontbreekt een centraal aanspreekpunt of langdurig beschikbare vertrouwenspersoon die het overzicht houdt en hen bijstaat in alle processen.
- Financiële en organisatorische problemen bemoeilijken het kunnen bieden van langdurige en allesomvattende hulp die nodig is.
- Het is vaak moeilijk om voor deze slachtoffers passende hulp/opvang te vinden.

Kansen

- Slachtoffers hebben één (zelf gekozen) persoon nodig die aanwezig blijft en een centraal aanspreekpunt of vertrouwenspersoon vormt die overzicht heeft over alle betrokken hulpverleners en het slachtoffer hierbij kan begeleiden en emotioneel ondersteunen. Dit bevordert continuïteit, veiligheid en vertrouwen.
- Organiseer integrale samenwerking tussen o.a. Veilig Thuis, de GGD, GGZ, Jeugdhulp en Jeugdbescherming.
- Zorg ook voor ondersteuning en nazorg voor professionals zelf bij heftige casuïstiek op organisatieniveau, op teamniveau en op individueel niveau. Dit ondersteunt de hulpverlener en de kwaliteit van de zorg voor de cliënt.

Het verhaal van Ingrid

Stelt u zich voor dat uw eigen moeder u verkoopt. Soms voor veel geld, soms voor weinig. Dat is mijn jeugd geweest. Niet één keer, maar jarenlang. Op een dag kom je thuis en moet je mee met een man. Ik was toen 8 jaar oud. Deze man ontkleedt je, doet je pijn. Je huilt, je duwt, je verlamt. Hij trekt zich er niets van aan. Je krijgt een stapel geld in je hand gedrukt en je moeder vraagt of dat alles was wat je kreeg. Na hem volgden er nog velen, nog vele jaren.

Thuis was het zichtbaar: mijn moeder leefde in luxe, ik liep in kapotte kleding. Er stonden dure spullen in huis, terwijl wij moesten rondkomen van een uitkering. Er waren niet genoeg bedden in huis voor het aantal kinderen dat er was. Ik ging op mijn teenslippers in de winter naar school, als ik al naar school mocht. Ik voelde mij ongelooflijk verantwoordelijk voor het hele gezin en gedroeg mij ook zo.

De politie kwam vaak langs vanwege vechtpartijen. Op school was mijn afwezigheid opvallend maar ook mijn gedrag. Koppig, opstandig, maar ook timide en angstig bij aanraking. Iedereen had kunnen zien dat er iets niet goed was. Maar niemand greep in. Deze trauma's stapelen zich op. Als kind leer je dat niemand betrouwbaar is en dat degenen die jou moeten beschermen, weggijken.

Toen ik volwassen was deed ik aangifte omdat ik een van mijn misbruikers met een klein meisje zag. De agent die ik trof was vroeger een keer bij ons thuis geweest vanwege een geweldsincident. Hij had toen al het gevoel dat er meer speelde. **Had hij toen maar naar zijn gevoel geluisterd en de zaak verder onderzocht.**

Ik vertel dit omdat kinderen die in dezelfde situatie zitten vandaag wél gezien moeten worden. Omdat politie, scholen, hulpverlening en instellingen niet mogen weggijken. Want als er was ingegrepen, had mijn leven er heel anders uit kunnen zien.

Lees het hele verhaal van Ingrid [hier](#).

Hoofdstuk 3

Opsporing

Ingrid beschrijft hoe zij als volwassene aangifte heeft gedaan met de hulp van een agent die al eerder bij het gezin betrokken was geweest. Deze agent had toen al het gevoel dat er meer speelde. Als deze agent naar zijn onderbuikgevoel had geluisterd, had Ingrid als meisje uit de uitbuitingssituatie kunnen worden gehaald en had haar leven er nu heel anders uitgezien. In gesprekken met overlevers en professionals kwamen meerdere knelpunten en kansen naar voren gericht op opsporing.

3.1. Knelpunten en kansen

Angst en drempels

Knelpunten

- Vaak durven slachtoffers niet of pas laat aangifte te doen of heeft het psychologische proces veel tijd nodig om klaar te zijn voor aangifte; soms is de zaak dan verjaard.
- De stap naar politie of justitie is groot voor slachtoffers.
- Er is vaak sprake van angst voor de politie en andere autoriteiten, al dan niet versterkt door wat ouders hebben gezegd ('je gaat naar de gevangenis als je iets zegt' of 'niemand zal je geloven, iedereen staat aan onze kant').
- Ouders die hun kinderen seksueel uitbuiten komen soms door uitgebreide screenings heen; denk aan de AIVD, screening voor adoptie en ondertoezichtstelling.

Kansen

- Al vanaf de aangiftebalie zou het psychologische proces moeten worden meegenomen zodat dit kan dienen als steunend bewijs, bijvoorbeeld in situaties waarin slachtoffers moeilijk een chronologisch verhaal kunnen vertellen.
- Maak het opsporingsproces minder belastend voor slachtoffers. Zet bijvoorbeeld een veiligheidscoördinator in, die de veiligheid en het veiligheidsgevoel van slachtoffers centraal stelt, zoals in de Proeftuin Aangiftebereidheid.[6]

Het opsporingsproces en de leefwereld van slachtoffers

Knelpunten

Het opsporingsproces sluit niet voldoende aan bij de leefwereld van slachtoffers en het proces is niet voldoende traumasensitief ingericht. Onderstaande knelpunten zijn hier voorbeelden van.

- Vertellen van het verhaal: slachtoffers – vanwege onder andere jonge leeftijd, beperking, trauma's en/of een dissociatieve stoornis – kunnen vaak niet goed uitleggen wat er gebeurd is en/of geen chronologisch verhaal vertellen. Dit staat haaks op eisen voor concreet, meetbaar bewijs en kan leiden tot onvoldoende aanknopingspunten en seponering van de zaak.

[6] Centrum Kinderhandel en Mensenhandel. Naar een hogere aangiftebereidheid na seksuele uitbuiting. [Proeftuin aangiftebereidheid mensenhandel veelbelovend](#).

- Geloofwaardigheid en erkenning: slachtoffers voelen zich niet altijd geloofd en hebben het gevoel dat zij het misbruik moeten bewijzen of dat de details te gruwelijk zijn om serieus genomen te worden (terwijl het feitelijk gaat om een gebrek aan aanknopingspunten voor vervolging). Dit kan leiden tot hertraumatisering – met grote impact – of het gevoel niet serieus genomen te worden.
- Onvoldoende traumasensitief verhoor: het verhoor vindt bijvoorbeeld vaak plaats in klinische verhoorkamers of door iemand die niet aansluit bij het slachtoffer. Dit kan ervoor zorgen dat het slachtoffer dichtklapt en een negatieve ervaring overhoudt aan het proces.

“Laatst sprak ik mijn huidige wijkagent, hij gaf aan dat hij wel bekend was met kinderhandel in bijvoorbeeld Thailand, maar hier, in Nederland? Seksueel misbruik, ja dat wel maar echt je kind verkopen in Nederland, daar had hij nog niet echt over nagedacht.”

Ingrid, overlever

Kansen

- Bekijk alle stappen binnen het opsporingsproces kritisch en laat deze aansluiten bij de leefwereld van slachtoffers. De vroegtijdige inzet van een slachtofferadvocaat kan hieraan bijdragen.[1]
- Luister naar het verhaal van het slachtoffer. Neem het slachtoffer serieus en erken wat het slachtoffer heeft meegemaakt.
- Dring niet aan tijdens een verhoor; dit kan ertoe leiden dat slachtoffers dichtklappen. Vraag waar mogelijk wel door om voldoende aanknopingspunten te verkrijgen of geef aan dat er altijd later op teruggekomen kan worden.
- Biedt de mogelijkheid om een zelfgekozen persoon mee te nemen bij een verhoor en om het verhoor te laten uitvoeren door een persoon die aansluit bij het slachtoffer. Voer waar mogelijk het verhoor uit in een traumasensitieve verhoorkamer.
- Werk trauma-informed: deel het verhoor op met pauzes en laat het slachtoffer het tempo bepalen.

Opsporingsproces

Knelpunten

- Wel of niet een kind uithuisplaatsen blijft altijd een lastige afweging, zelfs in deze extreme situatie.
- Opsporing mag niet op basis van onderbuikgevoel of zachte signalen; er is een duidelijk aanknopingspunt nodig. Hierdoor lopen zaken soms vast.
- Wel of niet vervolgen is een groot dilemma voor alle partijen.
- Agenten hebben soms moeite met doorvragen vanwege de gevoeligheid van het onderwerp.

Kansen

- Waarborg eerst de fysieke en emotionele veiligheid van het kind, ga dan eventueel over in opsporing (als het slachtoffer hier klaar voor is). De politie is lang niet altijd het beste startpunt. Laat het kind, waar mogelijk, aangeven hoe veiligheid eruitziet en zorg dat interventies (zoals uithuisplaatsing) goed voorbereid zijn.

[1] Zie ook het kader op p. 21: ‘Vroegtijdige inzet van de slachtofferadvocaat in het strafproces’.

- Registreer alles; ook zachte signalen.
- Als er te weinig is voor opsporing; kijk wat je wel kunt doen.
 - Politie en andere professionals binnen het strafproces als doorgeefluik naar hulpverlening
- Werk domeinoverstijgend en informatiegestuurd tussen organisaties zoals de politie, AVIM, RvdK en Veilig Thuis, met nadruk op een brede systeemgerichte aanpak en trauma-informed handelen.

Vroegtijdige inzet van de slachtofferadvocaat in het strafproces

Binnen de strafrechtelijke aanpak bestaat een initiatief voor slachtoffers van ernstige gewelds- of seksuele misdrijven, dat ook relevant kan zijn voor kinderen die door hun ouders seksueel worden uitgebuit. Slachtoffers van ernstige gewelds- of seksuele misdrijven hebben recht op kosteloze bijstand van een advocaat. In de praktijk wordt echter beperkt gebruik gemaakt van dit recht, vermoedelijk mede omdat het initiatief hiervoor bij het slachtoffer zelf ligt. Om deze drempel te verlagen hebben in 2020 en 2023 een drietal pilots plaatsgevonden waarbij een slachtofferadvocaat – als het slachtoffer dit wenst – proactief contact opneemt. De slachtofferadvocaat ondersteunt, informeert en adviseert het slachtoffer en kan meedenken over wat het beste is voor het slachtoffer in het strafproces en welke verwachtingen realistisch zijn. Momenteel wordt een plan van aanpak opgesteld om te bezien of dit initiatief landelijk kan worden geïmplementeerd.[8]

Voor kinderen die seksueel worden uitgebuit door een ouder is de stap naar de politie bijzonder groot, onder andere vanwege loyaliteit naar de ouder en vaak grote angst voor de politie. Wanneer zij deze stap durven te nemen, is het essentieel dat zij zich gesteund en serieus genomen voelen. In de praktijk lijkt dat nu niet altijd het geval omdat de politie met een opsporingsblik het verhaal van het slachtoffer benadert. Het opsporingsproces lijkt niet goed aan te sluiten bij de leefwereld van deze slachtoffers. Vroegtijdige bijstand van een slachtofferadvocaat kan bijdragen aan een meer steunende ervaring en daarmee het vertrouwen van deze kinderen in het strafrechtelijk proces vergroten.

[8] Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen. 2025. Monitor seksueel geweld tegen kinderen 2020-2024. Steeds meer meldingen van seksueel geweld tegen minderjarigen: online meldingen zeer alarmerend | Nationaal Rapporteur.

Conclusie

In dit vervolgproces na het onderzoek naar kinderen die door hun ouders seksueel worden uitgebuit, zijn knelpunten en mogelijke kansen aan bod gekomen om deze kinderen eerder en beter te beschermen. De verhalen van de overlevers maken deze resultaten tastbaar en hebben een grote bijdrage geleverd aan het inzichtelijk maken van situaties waarin kinderen door hun ouders seksueel worden uitgebuit. Over alle drie de gebieden – signalering, opsporing, en hulpverlening – zijn meerdere knelpunten en kansen naar voren gekomen.

Ondanks dat kinderen die dit meemaken mensonterend leed wordt aangedaan en dringend hulp nodig hebben, zijn deze situaties nog amper in beeld en daarom bevindt ook onderzoek en beleid naar dit thema zich in een beginfase. Concreet en specifiek beleid voor signalering, bescherming en opsporing in situaties waarin kinderen door hun ouders seksueel worden uitgebuit bestaat nog niet. Deze handreiking biedt daarom een startpunt voor het ontwikkelen hiervan.

Op alle drie de thema's kwamen knelpunten en kansen naar voren. Hieronder worden de belangrijkste inzichten beschreven, een volledig overzicht van alle bevindingen en de verhalen van de overlevers zijn te vinden in hoofdstuk 2.

I. Wees je bewust van je innerlijke weerstand

Als mens heb je een innerlijke weerstand om verschrikkelijke situaties toe te laten in je hoofd. Situaties waarin kinderen seksueel worden uitgebuit door hun eigen ouders en volledig worden ontmenselijkt, wil je niet zien, weten en voelen. Dit is een vorm van psychische zelfbescherming en onbewust krijgt dit voorrang boven de bescherming van het kind in nood. Het is cruciaal om je bewust te zijn van dit mechanisme, deze te overwinnen en je wereldbeeld bij te stellen. Pas als dit is gebeurd, kan er effectief gewerkt worden aan de beschreven knelpunten en kansen om deze kinderen te signaleren en te beschermen. Dit geldt voor alle professionals en breder voor de hele samenleving. Dit kan alleen met de verhalen van overlevers die dit zelf hebben meegemaakt. Door deze verhalen kun je niet meer weggijken. Deze verhalen moeten iedereen – maar vooral alle mensen die met kinderen werken – bereiken.

2. Bewustwording dat seksuele uitbuiting door ouders bestaat

Seksuele uitbuiting van kinderen door ouders bestaat. Bij Chat met Fier zijn 112 slachtoffers in beeld en dit is het topje van de ijsberg. Het gebeurt in je eigen omgeving, in alle lagen van de samenleving, en iedereen kan een potentiële dader zijn. Ouders hebben niet altijd het beste met hun kind voor. Het vergroten van het bewustzijn hierover is een essentiële stap in het tegengaan van seksuele uitbuiting van kinderen door ouders. Alleen als professionals die met kinderen werken zich bewust zijn van het bestaan hiervan, kan worden gewerkt aan een betere signalering, opsporing en bescherming. Met dit onderzoek en de expertsessies is er een begin gemaakt, maar dit is nog niet genoeg. Landelijke campagnes, trainingen en publicaties kunnen bewustwording vergroten.

3. Signalen herkennen en opvolgen

Kinderen die door hun ouders seksueel worden uitgebuit verkeren in een situatie die een levenslange impact heeft. Zo vroeg mogelijk signaleren en beschermen is daarom essentieel. Voor kinderen is het, vanwege vele drempels, bijna onmogelijk om over de situatie te vertellen. Het is daarom aan professionals – en alle anderen binnen de samenleving – om deze kinderen op

te merken en te beschermen. Hiervoor is het belangrijk om op ieder kind te letten en kinderen serieus te nemen. Niet ieder slachtoffer geeft signalen af en signalen kunnen heel divers zijn. Het vergroten van kennis en expertise is van belang, met name bij professionals bij 'de voordeur' - denk aan scholen en gezinsbehandelaars. Zij zijn de eersten die deze kinderen kunnen signaleren. Als er signalen of onderbuikgevoelens zijn, is het belangrijk dat hier altijd iets mee wordt gedaan. Professionals hebben meer kennis en handvatten nodig om te weten wat zij kunnen – of soms zelfs moeten – doen bij signalen. Door (zachte) signalen effectiever bij elkaar te brengen kunnen deze situaties eerder worden herkend. Tot slot is het belangrijk dat als een kind iets over de situatie durft te vertellen, de reactie hierop steunend en niet oordelend is en dat het kind zich veilig en gehoord voelt.

4. Zorg voor passende hulpverlening

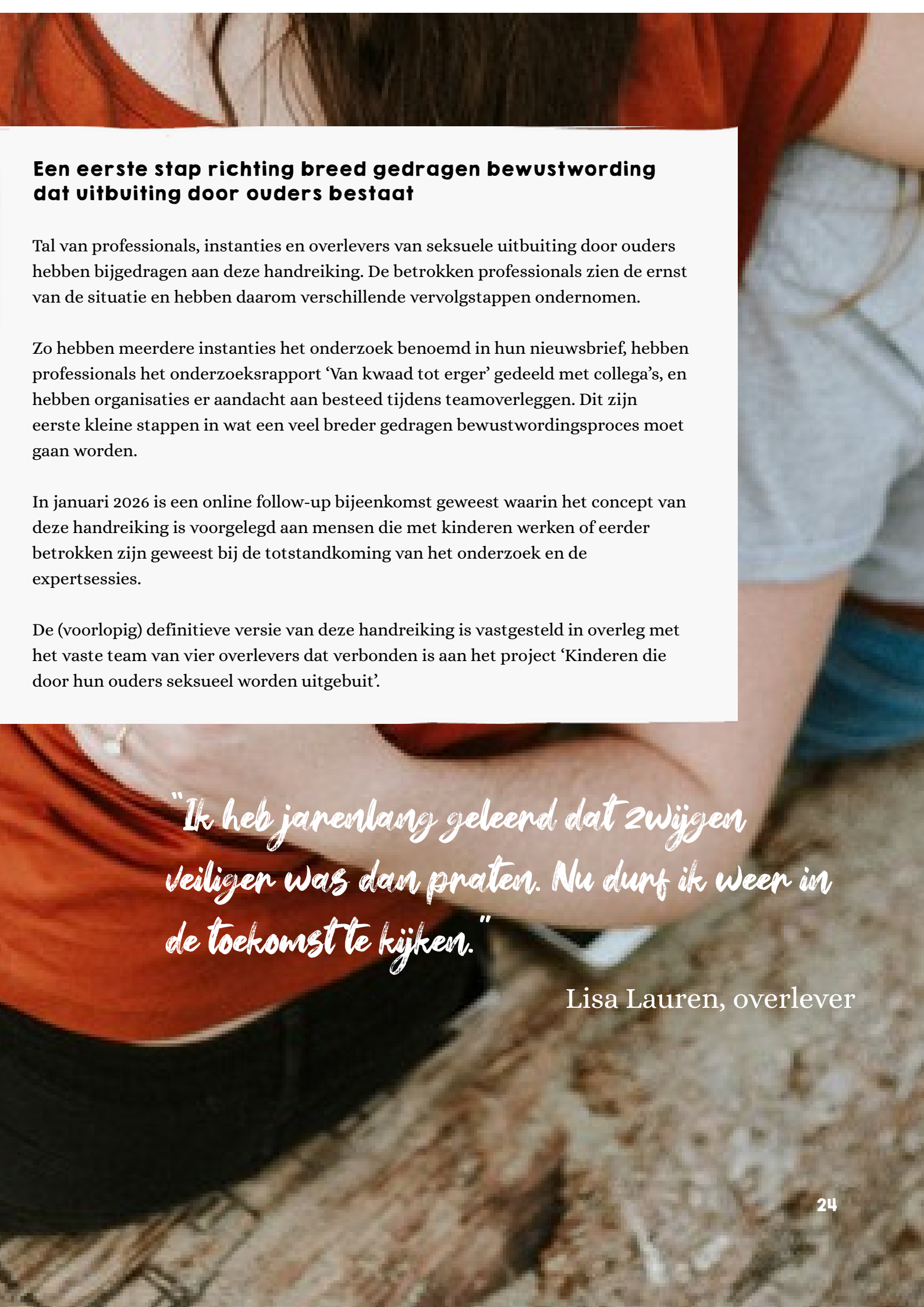
Slachtoffers die seksueel zijn uitgebuit door hun ouders hebben onvoorstelbare trauma's met enorme, levenslange gevolgen. Passende hulpverlening is cruciaal om deze gevolgen te kunnen beperken. Het reguliere zorgveld sluit echter niet voldoende aan bij deze groep slachtoffers. Wees je ervan bewust dat seksuele uitbuiting door ouders het basisvertrouwen in mensen fundamenteel aantast. Wantrouwen en tegenwerking zijn overlevingsmechanismen waar in behandeling ruimte voor moet zijn. Neem ruim de tijd om een vertrouwensband op te bouwen. Creëer daarnaast zorg op maat en constante monitoring van de behandeling, neem de tijd die nodig is en leg de regie in de behandeling – denk aan tempo en type behandeling - bij het slachtoffer. Bejegen een slachtoffer op een manier die bij het slachtoffer aansluit en wees nooit veroordelend. Bied erkenning, begrip, bevestiging en neem schaamte en schuld weg. Wees transparant in alles wat je doet, houd rekening met het grote loyaliteitsconflict en met de impact van trauma op hersenontwikkeling van slachtoffers. Zorg voor een hulpverlener met gespecialiseerde kennis en ruime werkervaring en betrek ervaringsdeskundigen; zorg ook voor de mogelijkheid om te wisselen van behandelaar als het niet goed aansluit. Waarborg continuïteit en zorg voor een vertrouwenspersoon die aanwezig blijft, ondersteunt en begeleiding biedt bij verschillende delen van hulpverlening bij verschillende instanties.

5. Verbeter de samenwerking

Om deze kinderen te helpen is het van groot belang dat organisaties samenwerken. Door integrale hulp en samenwerking tussen onder andere de politie, Veilig Thuis, de RvdK, AVIM en jeugdzorg kunnen signalen bij elkaar worden gebracht. Op deze manier kunnen eventuele onderbuikgevoelens of zachte signalen elkaar versterken. Daarnaast is het van belang dat opsporing niet altijd het startpunt moet zijn. Als er een gebrek is aan bewijs en de zaak loopt vast, kijk dan wat er wel mogelijk is. De politie kan hierin fungeren als doorgeefluik naar hulpverlening, zodat slachtoffers beschermd kunnen worden.

6. Werk slachtoffergericht en traumasensitief

De stap naar de politie is voor slachtoffers die seksueel zijn uitgebuit door hun ouders enorm groot. Als die stap dan wordt genomen, is het belangrijk dat zij hier geen negatief gevoel aan overhouden. Het psychologisch proces, de jonge leeftijd, of een dissociatieve stoornis maken het lastig om een chronologisch verhaal te vertellen. Uit de gesprekken kwam vaak naar voren dat slachtoffers zich niet geloofd of serieus genomen voelen. Dit leidt tot hertraumatisering en (nog) minder vertrouwen in instanties. Bekijk alle stappen in het opsporingsproces kritisch en richt het proces traumasensitief in. Luister naar het verhaal van het slachtoffer. Laat het tempo van het slachtoffer leidend zijn. Neem het slachtoffer serieus en erken wat het slachtoffer heeft meegemaakt. Als er te weinig aanknopingspunten zijn voor opsporing, kijk dan wat er wel mogelijk is (bijvoorbeeld hulpverlening). Laat indien mogelijk een slachtoffer iemand meenemen naar verhoor, laat het verhoor uitvoeren door iemand die aansluit bij het slachtoffer en voer het verhoor uit in een traumasensitieve verhoorkamer.

Een eerste stap richting breed gedragen bewustwording dat uitbuiting door ouders bestaat

Tal van professionals, instanties en overlevers van seksuele uitbuiting door ouders hebben bijgedragen aan deze handreiking. De betrokken professionals zien de ernst van de situatie en hebben daarom verschillende vervolgstappen ondernomen.

Zo hebben meerdere instanties het onderzoek benoemd in hun nieuwsbrief, hebben professionals het onderzoeksrapport 'Van kwaad tot erger' gedeeld met collega's, en hebben organisaties er aandacht aan besteed tijdens teamoverleggen. Dit zijn eerste kleine stappen in wat een veel breder gedragen bewustwordingsproces moet gaan worden.

In januari 2026 is een online follow-up bijeenkomst geweest waarin het concept van deze handreiking is voorgelegd aan mensen die met kinderen werken of eerder betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van het onderzoek en de expertsessies.

De (voorlopig) definitieve versie van deze handreiking is vastgesteld in overleg met het vaste team van vier overlevers dat verbonden is aan het project 'Kinderen die door hun ouders seksueel worden uitgebuit'.

"Ik heb jarenlang geleerd dat zwijgen veiliger was dan praten. Nu durf ik weer in de toekomst te kijken."

Lisa Lauren, overlever

Nawoord

Annemieke: Deskundig en ervaren

Ais kind was ik slachtoffer van seksuele uitbuiting door mijn ouders. Inmiddels ben ik ervaringsdeskundige en help ik andere slachtoffers. Dit zijn mijn inzichten als het gaat om hulpverlening aan kinderen die zijn uitgebuit door hun ouders.

Dagelijkse kost

Ik werk bij Arkin als Ervaringsdeskundige. Arkin is een specialistische ggz-instelling. Ik heb een opleiding als Ervaringsdeskundige in Zorg en Welzijn op HBO niveau afgerond. Tijdens mijn opleiding heb ik twee jaar stage gelopen bij ARQ Centrum'45 op de afdeling Seksueel Geweld en Uitbuiting en Seksuele Oriëntatie en Gender Identiteit en Expressie, samen met vluchtelingen. Het werken met slachtoffers van seksuele uitbuiting is dagelijkse kost op deze afdelingen. Het was twee jaar lang ook mijn dagelijks brood.

Collegiale zorg

Ik heb geleerd tijdens mijn opleiding om mijn ervaringen met seksuele uitbuiting om te zetten in ervaringskennis in een TopGGz omgeving. Dit was leerzaam en pittig tegelijkertijd. Ik ben heel erg gevormd als professional door het werken bij Centrum'45. Er wordt met veel passie en compassie met cliënten gewerkt. Dezelfde zorgzaamheid zie je terug in collegiale samenwerking. Als het teveel wordt, staan er altijd minimaal 20 deuren open om uit te huilen of stoom af te blazen. Voor zelfzorg is alle ruimte, juist vanwege de zware problematiek of next level trauma. Je kan alleen goed voor cliënten zorgen als je goed voor jezelf zorgt.

Ik wil hier graag iets delen over wat ik heb geleerd dat belangrijk is als je werkt met mensen die seksueel uitgebuit zijn, zoals de kinderen die door hun ouders worden uitgebuit.

Voor het werken met slachtoffers van seksuele uitbuiting door ouders zijn een aantal grondhoudingen belangrijk: buiten de lijntjes durven kleuren en erkennen dat uitbuiting door ouders bestaat, maar vooral het luisteren met een open hart zonder oordeel is een cruciale factor in het herstel van cliënten. Hierbij kunnen heftige emoties kunnen naar boven komen en het is belangrijk om hiermee om te kunnen gaan als hulpverlener. Soms is het ook nodig om iemand te leren omgaan met alle gevoelens die uitbuiting oproepen.

Gevoelstaal

Gevoelstaal is in een notendop het kunnen koppelen van je gevoel aan woorden. Gevoelstaal ligt op het snijvlak van linguïstiek, taalontwikkeling en psychologie. Er is relatief weinig onderzoek hiernaar gedaan, maar wat ik heb gevonden stemt mij hoopvol. Het verwerken van uitbuiting kan pas beginnen als je je ontaardt en je je gevoelens leert begrijpen. Hiervoor is talenkennis nodig. Je kunt het gevoel wel voelen, maar het kunnen uiten is de volgende stap. Gevoelstaal is belangrijk voor je ontwikkeling omdat het een manier is om aan te geven wat je hebt meegemaakt en daar woorden aan te kunnen geven.

Er zijn veel wegen die naar Rome leiden om gevoelstaal te ontwikkelen en niet een weg is zaligmakend. Als kinderen trauma's meemaken voordat ze kunnen praten is het lastig om gevoelens te uiten. Met hulp van creatieve middelen ben ik ver gekomen met cliënten. Ik heb daarvoor de minor Kunst in de Zorg gevolgd, maar zoals gezegd er zijn verschillende manieren om gevoelstaal te ontwikkelen. Het gaat om op een creatieve manier aansluiting zoeken bij cliënten waardoor ze wél kunnen communiceren. Door deze aansluiting konden zij niet alleen hun gevoel uiten, zij leerden ook hun behoeftes te uiten dankzij hun taalverrijking. Elk cliënt vraagt om zijn eigen aanpak en manier van communiceren.

Morele dissonantie: Ken je beperkingen en blinde vlekken

Kinderen die seksueel uitgebuit door hun ouders kunnen met behandelaren te maken krijgen voor wie dit onderwerp te zwaar is en die het bestaan hiervan niet onder ogen kunnen of durven zien. Ik liep tijdens mijn zoektocht naar een behandelaar tegen het fenomeen aan dat een aantal behandelaren zich niet konden voorstellen dat ouders zo wreed konden zijn. Er ontstond een morele dissonantie die ervoor zorgde dat zij, alhoewel zij mij wilden behandelen, mijn behandeling niet aankonden. Deze morele dissonantie vroeg te veel van deze behandelaren. Dit is heel menselijk. Het is makkelijker om cliënten te ondersteunen die problematiek hebben die meer in lijn zijn met je eigen overtuigingen. Uiteindelijk heb ik een goede behandelaar gevonden die samen met mij haar moreel dilemma onderzocht en mijn behandeling weer vlot trok. Ook ik moet aan mijn morele dissonantie werken en het verleden mijn contacten met cliënten laten inkleuren. Hiervoor blijf ik overleggen met collega's en mijzelf de vraag stellen of ik mij te veel laat leiden door mijn verleden en ervaringen.

Van ervaringen naar ervaringsdeskundigheid

Ik heb er bewust voor gekozen om niet mijn ervaringen te vertellen omdat ik inmiddels ervaringsdeskundige ben.

Ik heb dankzij mijn opleiding geleerd heb dat het niet alleen om mijn ervaringen gaat, maar ook welke lessen ik daaruit heb getrokken. Om ervaringsdeskundige te worden moest ik wel eerst diep in mijn trauma glaasjes kijken, met mijn triggers leren omgaan en oud gedrag afleren. Zonder zelfreflectie en heel veel pijnlijk navelstaren geen ervaringsdeskundigheid.

Het heden is mijn ankerpunt geworden, het vast blijven hangen in verleden en mijn trauma's zou mijn toekomst als werknemer in de ggz belemmeren. Dit zou betekenen dat ik ze nog niet verwerkt heb en dat ik constant getriggerd zou kunnen raken. Het leren omgaan met triggers hoort niet alleen bij het vak van ervaringsdeskundige, maar ook bij andere professionals in de zorg. Je kunt altijd geraakt worden door iemands verhaal. Het belangrijkste is wat je met het gevoel doet als je geraakt of getriggerd wordt. Door in verleden te blijven hangen, kom je niet in het heden.

Maar alleen naar de toekomst kijken, belemmert mij ook in mijn ontwikkeling. Met zevenmijlslaarzen door het leven rennen naar de toekomst zorgde ervoor dat ik in het denken vluchtte, niet bij mijn gevoel kwam en in gevoelsarmoede leefde. Het heden komt eerst en de rest komt later.

Met mijn stem hoor je nu met kleine stukjes van mijn verhaal. Ik heb ervoor gekozen om van ellende mijn beroep te maken. Ja, ik ben seksueel uitgebuit door mijn ouders, maar ik ben ook een professional binnen de GGZ. Ik ben beide.

Straks hoor je misschien de stem van een kind op je werkplek. Hopelijk denk je aan mijn verhaal.

Over deze publicatie

Deze handreiking voor professionals is ontwikkeld bij het rapport 'Van kwaad tot erger. Kinderen die door hun ouders seksueel worden uitgebuit' van het Centrum Kinderhandel en Mensenhandel.

Deze handreiking kwam tot stand dankzij steun van het Weeshuis der Doopsgezinden en de Janivo Stichting.

Colofon

Centrum Kinderhandel en Mensenhandel
Burgemeester Schalijslaan 70
2908 LS Capelle aan den IJssel

info@hetckm.nl
www.hetckm.nl

2026

Vormgeving: Lisa Branbergen, Verena Elders
Fotografie: Pexels, Unsplash

**Volg CKM op
social media**

**Steun ons werk
met een donatie**

ik doneer →

**Onderdeel
van**

